

СОВЕТ УЎЗБЕКИСТОН

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССРОлий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИКА БОШЛАГАН 27 июль 1973 йил, жума № 175 (15.649). Баҳоси 2 тийин.

ЛЕНИНИЗМ — ЗАФАР БАЙРОҒИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг бой ва қаҳрамонона тарихида, ишчилар ва бутун революцион-озодлик ҳаракатининг ривожига бурилиш босқичларини ифода қилган воқеалар бор. Бундан еттиш йил муқаддам бўлиб ўтган РСДРПнинг II съезди айни шундай воқеалар ҳақида қарар қабул қилди. Шу босқич ҳам Совет Иттифоқи коммунистлари ва барча меҳнатнашлари, социалистик ҳаёқдустлик мамлакатлари халқлари, бутун прогрессив инсоният бу шонли санаи ишонлар эканлар, улуг Лениннинг ўлмас даҳосига, у чинамам революцион партияни барпо этиш учун нурашини ажв олдирган даврга қайта-қайта муноаат қилмоқдалар.

В. И. Ленин асос солган партиямиз еттиш йил мобайнида босиб ўтган йўлинг тарихида тенги йўқ. У нисбатан унчалик катта бўлмаган махфий ташинлотдан кўдратли, жипслашган, қарийб ўн беш миллионли коммунистлар армиясига — маҳонда биринчи социалистик давлатнинг хуморон партиясига айланди. КПСС ишчилар синфининг партияси, коммунизм кураётган бутун совет халқининг жанговар авангарди бўлиб қолди. «Биз, партияни, — деб ёзган эди Ленин, — давримизнинг ақл-идрони, вимдони ва номуси деб биланамиз».

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг тарихи улуг Лениннинг жуда катта гоғий-назарий ва ташинлотчилик фаолияти билан боғлиқдир. Ленин марксизм-ленинизмга, ишчилар синфи ва барча меҳнатнашларнинг манфаатларига содиқ бўлган чинамам революцион, жанговар партияни ташкил этди.

Маснада РСДРП II съездининг 70 йиллигига бағишланган тантанали мажлисда ўртоқ Л. И. Брежнев айтганидек, «Ленин замонидан бери Совет Иттифоқи Коммунистик партияси революцион назарини чуқур ўзлаштиришни, уни иқоидий ривожлантиришни, уни ҳар қандай душманлардан иқчиллик билан ҳимоя қилишни ўзининг энг муҳим, энг зарур вазифаларидан бири деб ҳисоблаб келди. Назарияга айни шундай ёндашиш туйғайли партия биз ҳақли равишда фахрланган галабаларга эришиш имкониятига эга бўлди. Бундай ёндашиш келгуси йилларда ҳам янги-янги ажойиб галабаларга эришишимизнинг гаровидир».

Жамиятимиз тарқиётининг ҳамма босқичларида эришган ва бундан кейин ҳам эришмак галабалариниз ҳақли равишда Коммунистик партия номи билан боғлиқдир. Шунинг учун ҳам совет халқи жонанон партиямизга ҳеч қандай иқоидий, еттиш йиллик тақрибда унинг сиёсий донолиги ва узоқни кўра биллици қобилиятига чуқур ишонган ҳолда у кўрсатган йўдан оғинамай олға бораверди.

Улуг Ленин илгари сурган юксак идеялар ва вазифалар мисли сизгайрат ва шонюат билан рўйбега чинарилатган, амалга ошириладиган бизнинг социалистик воқеалигимизда партиянинг раҳбарлиги роли тобора ошиб борамоқда. Бу коммунистик куралишимизнинг объектив инқониети бўлиб, совет халқининг бунёдкорлик ишлари кўлими неғайиб борган сари тобора ёрқин намоён бўлмоқда. Бу юнуният мамлакатимизнинг ҳозирги босқичдаги тарқиётининг аниқ инқибозлиги белгилаб берган КПСС Программасида, партия XXIV съезди қарорларида илмий жиҳатдан чуқур асослаб берилди. Партия халқимизнинг ақл-завоатини, унинг жўшқин иқоидий куч-ғайратини XXIV съезд томонидан ишлаб чиқилган улкан социал-иқтисодий вазифаларни амалга оширишга қаратмоқда.

Мамлакатимиз тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи йили инқичи яримга қадам қўйган шу кунларда совет халқи бу қарорларини зўр кўтаринилик билан амалга ошираётганини, унинг илми самараларини ақлол қўриб туришига. Беш йилликни муқаддатдан илгари бажариш шонли остида бошланган умумхалқ социалистик мусобақаси тобора ави олмақда. Хўжаликнинг инқичи метод асосида юретиш, социалистик хўжалик системасига асосланган ҳолда фантастика ютуқларидан янада тўлароқ фойдаланиш — давр амри бўлиб қолмоқда.

Партия инқичи шонли чинаришни янада жадал суръатлар билан ўстириш неғизида ишлаб чиқариш муносабатларини, ҳамма инқичи муносабатларини тақомиллаштиришни ҳам ташкил этмоқда. Ишчилар синфи, инқозчилар, инқилллар муттасил жипслашган, Совет халқлари бир-бирларига яқинлашиб, қардошларча ҳамкорлик қилаётганликлари, уларнинг бузимас дўстлиги мустақамлаштирилганлиги ҳақли равишда партиянинг энг буюк ютуғидир.

КАТТА ҒАЛАБА

ТЕРМИЗ. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Сурхондарё областининг иқшлоқ хўжалик меҳнатнашлари дон ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш юзасидан бошланган Бутуниттифоқ мусобақасига қўшилди давлатга дон сотиш бўйича 1973 йилга олинган социалистик мажбуриятларни аниқ ошириб бажарилади.

Ғалла тайёрлаш пунктларига 22 минг тоннадан зиёд дон тўқилди. Бу белгиланган йиллик планга нисбатан 2,2 бардара кўндр. Давлатга дон сотиш давом этмоқда.

Област партия ва совет ташкилотлари, инқозчилар, совхоз ишчилари, иқшлоқ хўжалик органлари бутун куч-ғайратларини ҳосил қилиш учун янги йиллик мақсадларга тўғаллашди, дон, маккадўхори, шоли ва бошқа деҳқончилик экинлари донини сотиш планларини ва зиммаларига олинган социалистик мажбуриятларини ошириб бажаришга, кўндр экинлар элишига, еттиш йиллик мажбуриятларини маддаллаштиришга ва қорва иқшлоқига пухта хозирлик кўришга қаратмоқдалар.

Тошкент областидаги «Ўзбекистон» ССР беш йиллиги совхозининг далаларида ғўзаларни чекани қилиш тез ва сифатли ўтказилмоқда. Суратда: хўжалик далаларида чеканна ва шиниси ишлаётган пайт.

В. Сироткин фотоси.

ПАХТАКОР ВА МЕХАНИЗАТОР УРТОҚЛАР! ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИГИ МУТАХАСССАРИ! ҚОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ!

Эрта-индин республикамизга мусобақадор Тожикистон, Туркманистон ва Озарбайжон пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси вакиллари ташриф буюришади. Улар республикамизнинг ҳар бир хўжалиги ва ҳар бир бригадасида социалистик мусобақа шартларининг қандай бажарилаётганлигини кўздан кечирадилар. Қардошлик аъёналарига асосланган социалистик мусобақа шарафига меҳнат ваҳтасида турайлик! Ҳар бир хўжаликда ва ҳар бир бригадада ғўза парваришини юксак агротехника талаблари асосида ташкил этишга эришайлик. Меҳнатдаги ютуғимиз билан мусобақадор дўстларимизни қувонтирайлик!

Мажбуриятларнинг бажарилишига эътиборни кучайтирайлик

Ўзбекистон пойтахтининг меҳнаткашлари 1973 йил халқ хўжалик планларини муқаддатдан олдин бажариш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини қандай бажармоқдалар? Бу масала шохар партия хўжалик активининг 26 июлда бўлиб ўтган йилги иқшлоқ муҳокама қилинди. Тошкент шохар партия комитетининг биринчи секретари А. А. Хўжаев доклад қилди.

Йилги ишда Тошкент меҳнаткашлари билан мусобақалашган Қозғистон пойтахти меҳнаткашларининг делегацияси иштирок этди. Делегация бошлиғи, Олмаоқта шохар партия комитети бюросининг аъноси Е. Г. Карасева ўз нутқида олмаоталиқлар ўз зиммаларига олган мажбуриятларини қандай бажарётганликлари тўғрисида гапирди.

МУҚДАТИДАН ИЛГАРИ

Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш санюати министрлигига қарашли корхоналарнинг коллективлари беш йилликнинг унчинчи, ҳал қилувчи йили топшириқларини муқдатдан олдин бажариш учун мусобақалашиб, маҳсулот реализация қилиш ва пахта толаси ишлаб чиқариш етти ойлик планини муқдатдан олдин бажарилади.

Ой охирига қадар бир неча ўн миллион сумлик маҳсулот реализация қилиш, топшириқни қўнмиш равишда 20 йилгича тола ишлаб чиқариш белгиланди.

ЯГОНА САФДА ЯНГИ ҒАЛАБАЛАР САРИ

УКРАИНА ССРГА ХАЛҚЛАР ДУСТЛИГИ ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

Улуг Октябрь олов-оташларида вужудга келган Украина Совет Социалистик Республикаси кўп миллатли Ватанимиздаги барча халқлар билан бир сафда бўлиб, кураш ва ғалабаларини шонли йўлини босиб ўтди, ССР Иттифоқи тарихида кўпгина порлоқ саҳифалар очди.

Украина ССР меҳнатнашларининг жанг майдонларидаги жасорати ва меҳнат жасорати кўндр Ленин ордени билан ва Октябрь революцияси ордени билан тақдирланди. Бутун республиканинг байроғида тўртта ордени ораб турибди. Меҳнатнашлар ССР Иттифоқи ташкил этиш ва мустақамлашда, дўстлик ва қардошларча ҳамкорликни мустақамлашда қилган катта хизматлари учун, Совет давлатининг иқтисодий, социал-сиёсий ва маданий тарқиётига катта ҳисса қўшганликлари учун ва СССРнинг 50 йиллигини нишонлаш юзасидан Украина Совет

Социалистик Республикаси Халқлар дўстлиги ордени билан муқотланди.

Украина ССРнинг пойтахти Киев байрам либосини кийди. «Украина» маданият саройи пештоқига ССР Иттифоқининг давлат байроғи, барча қардош иттифоқдор республикаларнинг байроқлари хил пйраб турибди. 26 июлда бу ерда Украина Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Украина ССР Олий Советининг республика Ватанимизга юксак муқототи топширилганлиги бағишланган кўндр тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

Совет Иттифоқи ва Украина ССРнинг давлат гимнлари иқро этилди.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

Азиз ўртоқлар! Дўстлар! Мамлакатимизда улуг тарихий воқеа — Совет Социалистик Республикаларининг Иттифоқи ташкил этилганлигининг 50 йиллигини нишонлаш юзасидан янги орден — Халқлар дўстлиги ордени тасвир этилган эди. Уш шайта, юбилей кўндринда Совет давлатимизнинг қардошлик оиласига кирувчи 15 иттифоқдор республиканинг ҳаммаси шу орден билан муқотланди.

Социалистик Украинанинг аъноси бюросининг аъноси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. В. Швербицкий, КПСС Марказий Комитетининг аъноси, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари З. Н. Нуриев, КПСС Марказий Комитетининг аъноси, СССР тайёрлаш министри Г. С. Золотухин, Украина ССР Олий Совети Президиумининг Раиси И. С. Грушецкий оқди.

Биз, деги у, ажойиб шонли воқеа — Украина Совет Социалистик Республикаси Ватанимизнинг муқототи — Халқлар дўстлиги ордени топширилди туйғайли бу ерга тўпланди.

Леонид Ильич Брежнев Халқлар дўстлиги орденини республикамизга топшираётгани биз учун айниқас қувончли ва азиздир. Леонид Ильич Брежнев Украинада узоқ вақт ишлади, ўзининг кўндр меҳнати, ғайрати ва билиминини унга бағишлади, Улуг Ватан урши йилларида солдат шинелини кийиб, Украинага ҳимоя қилди ва хозирги заўда улуг Совет мамлакатимиздаги барча республикаларнинг ривожлантириш ва равишда топширишга қўшаётган ҳиссаси қаби Украинани ривожлантириш ва равишда топширишга ҳам бебаҳо ҳисса қўшмоқда.

Азиз Леонид Ильич, Сизга чин қўнглимиздан сизхат-саломатлиқ, коммунизм улуг ишнинг галабаси учун, тинчлик ва бутун инсониятнинг социал тарқиёти учун нурашда янгидан-янги муваффақиятлар тилаймиз.

Совет Иттифоқи ва Украина ССРнинг давлат гимнлари иқро этилди.

Украина ССРнинг пойтахти Киев байрам либосини кийди. «Украина» маданият саройи пештоқига ССР Иттифоқининг давлат байроғи, барча қардош иттифоқдор республикаларнинг байроқлари хил пйраб турибди. 26 июлда бу ерда Украина Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Украина ССР Олий Советининг республика Ватанимизга юксак муқототи топширилганлиги бағишланган кўндр тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

Социалистик Украинанинг аъноси бюросининг аъноси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. В. Швербицкий, КПСС Марказий Комитетининг аъноси, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари З. Н. Нуриев, КПСС Марказий Комитетининг аъноси, СССР тайёрлаш министри Г. С. Золотухин, Украина ССР Олий Совети Президиумининг Раиси И. С. Грушецкий оқди.

Биз, деги у, ажойиб шонли воқеа — Украина Совет Социалистик Республикаси Ватанимизнинг муқототи — Халқлар дўстлиги ордени топширилди туйғайли бу ерга тўпланди.

Леонид Ильич Брежнев Халқлар дўстлиги орденини республикамизга топшираётгани биз учун айниқас қувончли ва азиздир. Леонид Ильич Брежнев Украинада узоқ вақт ишлади, ўзининг кўндр меҳнати, ғайрати ва билиминини унга бағишлади, Улуг Ватан урши йилларида солдат шинелини кийиб, Украинага ҳимоя қилди ва хозирги заўда улуг Совет мамлакатимиздаги барча республикаларнинг ривожлантириш ва равишда топширишга қўшаётган ҳиссаси қаби Украинани ривожлантириш ва равишда топширишга ҳам бебаҳо ҳисса қўшмоқда.

Украина ССРнинг пойтахти Киев байрам либосини кийди. «Украина» маданият саройи пештоқига ССР Иттифоқининг давлат байроғи, барча қардош иттифоқдор республикаларнинг байроқлари хил пйраб турибди. 26 июлда бу ерда Украина Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Украина ССР Олий Советининг республика Ватанимизга юксак муқототи топширилганлиги бағишланган кўндр тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

Украина ССРнинг пойтахти Киев байрам либосини кийди. «Украина» маданият саройи пештоқига ССР Иттифоқининг давлат байроғи, барча қардош иттифоқдор республикаларнинг байроқлари хил пйраб турибди. 26 июлда бу ерда Украина Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Украина ССР Олий Советининг республика Ватанимизга юксак муқототи топширилганлиги бағишланган кўндр тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

Украина ССРнинг пойтахти Киев байрам либосини кийди. «Украина» маданият саройи пештоқига ССР Иттифоқининг давлат байроғи, барча қардош иттифоқдор республикаларнинг байроқлари хил пйраб турибди. 26 июлда бу ерда Украина Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Украина ССР Олий Советининг республика Ватанимизга юксак муқототи топширилганлиги бағишланган кўндр тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

Украина ССРнинг пойтахти Киев байрам либосини кийди. «Украина» маданият саройи пештоқига ССР Иттифоқининг давлат байроғи, барча қардош иттифоқдор республикаларнинг байроқлари хил пйраб турибди. 26 июлда бу ерда Украина Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Украина ССР Олий Советининг республика Ватанимизга юксак муқототи топширилганлиги бағишланган кўндр тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

Украина ССРнинг пойтахти Киев байрам либосини кийди. «Украина» маданият саройи пештоқига ССР Иттифоқининг давлат байроғи, барча қардош иттифоқдор республикаларнинг байроқлари хил пйраб турибди. 26 июлда бу ерда Украина Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Украина ССР Олий Советининг республика Ватанимизга юксак муқототи топширилганлиги бағишланган кўндр тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВНИНГ КИЕВДА БУЛИШИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев 25 июлда Украина Компартияси Марказий Комитетида Украина Компартияси Марказий Комитети Сийёсий бюросининг аъзолари ва Сийёсий бюро аъзоллигига кандидатлар билан учрашди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ва унинг ҳамроҳлари шу кундан Украина Компартияси Марказий Комитетида бўлиб партия комитетларининг биринчи секретарлари, область жиярчи комитетларининг раислари, республика министрликлари ва идораларининг раҳбарлари иштирокнда ўтказилган кенгаш ишда қатнашдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Ироқ Араб Социалистик Уйғонкиш партияси мажлий раҳбарлигининг бош секретари, Ироқ Республикасининг президенти Аҳмад Хасан ал Бақр ва телеграммада Ироқ Республикасининг миллий байрами — Ироқ революциясининг 15 йиллиги муносабати билан самийий кутлаб, энг яхши тилакларини изҳор қилдилар.

Ироқ меҳнатсевар халқи, дейлади телеграммада, миллий муқотилликни курашиб кўлга киритиш ва мустақамлаш соҳасида, янги турмуш қурилишида катта муваффақиятларга эришди. 1968 йил 17 июлда бўлган муҳим сиёсий ўзгаришлар натижасида Араб социалистик Уйғонкиш партияси давлатга раҳбарлик қила бошлади. Ана шу муҳим сиёсий ўзгаришлардан кейин Ироқ олдда муқотил тарқиётининг самараларини кўндрди.

Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорний ва А. Н. Косигин Ироқ халқига, унинг раҳбарларига бу йўлда янги катта муваффақиятлар тилайдилар, Совет Иттифоқи билан Ироқ Республикаси ўртасида ўрнатилган дўстона муносабатлар имплементация ва рекацияга қарши, социал тарқиётини ва Яқин Шарқда мустақам тинчлик учун, халқаро қафсизлигини таъминлаш учун курашда бундан бундан ҳам муқотамлашиб, ривожланиб боради, деб қатъий ишонч билдирдилар.

Аҳмад Хасан ал Бақр КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин номига йўллаган жавоб телеграммасида табрик ва яхши естакларни учун Араб социалистик Уйғонкиш партиясининг мажлий раҳбарлигини, революцион қўндрликни меҳнат ва ҳисса билан ва халқи номидан ва шахсан ўз номидан самийий ташаккур изҳор қилди.

СОВЕТ-ИРОҚ ДУСТЛИГИ МУСТАҚАМЛАНИБ, РИВОЖЛАНАВЕРАДИ

Ироқ меҳнатсевар халқи, дейлади телеграммада, миллий муқотилликни курашиб кўлга киритиш ва мустақамлаш соҳасида, янги турмуш қурилишида катта муваффақиятларга эришди. 1968 йил 17 июлда бўлган муҳим сиёсий ўзгаришлар натижасида Араб социалистик Уйғонкиш партияси давлатга раҳбарлик қила бошлади. Ана шу муҳим сиёсий ўзгаришлардан кейин Ироқ олдда муқотил тарқиётининг самараларини кўндрди.

Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорний ва А. Н. Косигин Ироқ халқига, унинг раҳбарларига бу йўлда янги катта муваффақиятлар тилайдилар, Совет Иттифоқи билан Ироқ Республикаси ўртасида ўрнатилган дўстона муносабатлар имплементация ва рекацияга қарши, социал тарқиётини ва Яқин Шарқда мустақам тинчлик учун, халқаро қафсизлигини таъминлаш учун курашда бундан бундан ҳам муқотамлашиб, ривожланиб боради, деб қатъий ишонч билдирдилар.

Аҳмад Хасан ал Бақр КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин номига йўллаган жавоб телеграммасида табрик ва яхши естакларни учун Араб социалистик Уйғонкиш партиясининг мажлий раҳбарлигини, революцион қўндрликни меҳнат ва ҳисса билан ва халқи номидан ва шахсан ўз номидан самийий ташаккур изҳор қилди.

ПАРТИЯ — ДАВРИМИЗ АҚЛ-ИДРОКИ, ВИЖДОНИ ВА НОМУСИ

КОММУНИСТИК ПАРТИЯНИНГ РАХБАРЛИК РОЛИ УСИБ БОРАЁТГАНЛИГИ СОЦИАЛИСТИК ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЯТИНИНГ ЖУДА МУҲИМ ОБЪЕКТИВ ҚОНУНИЯТИДИР. БУ ҚОНУНИЯТ КОММУНИЗМ ҚУРИШ БОСҚИЧИДА ТАҒИН ҲАМ КАТТА КУЧ БУЛИБ НАМОЁН БУЛМОҚДА.

(КПСС Марказий Комитетининг «РСДРП II съездининг 70 йиллиги тўғрисидаги қароридан».)

РСДРП II
СЪЕЗДИНИНГ
70 ЙИЛЛИГИГА

В. И. Ленин РСДРП-нинг II съездида нутқ сўзламоқда.
Ю. Виноградов ишлаган картина дан.
(ТАСС фотокристинан).

ТАРИХИЙ БУРИЛИШ ПАЛЛАСИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ўзининг 70 йиллик шонли юбилейини улкан галабаларни қўлга киритган шарафда кутиб олмоқда. Коммунистик партия ўтган 70 йил ичида Россия марксизмларининг кичик бир тўғрагидан ўз атрофида 15 миллион кишини бирлаштирган жанговар, курашчан партияга айланган. В. И. Ленин бошчилигида Россия пролетариатини марксизм революцион таълимоти билан қуроллантириб, капитализм дунёсини тағтири билан қўриб ташлаш сари бошлаб берди. Социалистик кураш жараёнида Коммунистик партия марксизм-ленинизм таълимоти ниҳиллик билан қўлаш ва ишоний боғиш заманида жамиятнинг сийсий, иқтисодий ва маданий ҳаётини тубдан ўзгартириш ишига раҳбарлик қилди. Ҳозир эса, совет халқи Коммунистик партия раҳбарлиги остида янгиликларга социалистик жамият қурди ва коммунизмнинг моддий-техника базисини барпо этмоқда.

XIX аср охири ва XX аср бошларида Россияда екинлик-шафтан сийсий, сийсий курашларда пролетариат асосий куч бўла ҳам, унинг ҳаракати деҳқонлар ҳаракати, маълум халқларнинг миллий-озодлик кураши билан боғлиқ кетди.

Россия пролетариатининг екин сийсий кураши уни илгор революцион кураш назарияси билан боғлашди тақозо қилди. Ишчилар ҳаракатида сийсий оғ киритмасдан туриб, уни капитализм ағдарлишига қаратилган, маълум мақсад асосида амалга ошириладиган сийсий кучга айлантириб бўлмади эди. Бу вазифан пролетариат сийсий ҳаракатида раҳбарлик қилувчи уюшган таълимоти бажариши мумкин эди.

В. И. Ленин «ўзининг 1894 йил ёзида ёзган «Халқ дўстлари» ани ва улор социал демократларга қарши қандай курашадилар?» номи асариди, нардонларнинг голий принципларига биричи бўлиб узи-кели зарба берди.

Россия революционерлари В. И. Ленин бошчилигида пролетариатнинг ҳақиқий марксизм, илчил революцион партиясини ташкил этиш учун жуда кўп йиллар давомида кураш олиб бордилар. Россиядаги турли саноат марказларида ташкил этилган иттифоқларнинг таъбуси билан 1898 йилда Минск шаҳрида РСДРПнинг I съезди қаърилади. Сурғунда бўлганликлар тўғрисида В. И. Ленин ва унинг энг илчи сафдошлари бу съездеда иштарок эти олмадилар. Гарнада съезд Россия социал-демократик ишчилар партиясини ташкил этилганлигини эълон қилган бўлса ҳам, бу-

дай партид амалда тузилмаган эди.

Россия пролетариатининг революцион курашига бошчилик қиладиган жанговар партияни ташкил этиш келажакнинг вазифаси бўлиб қолди. Бу партияни ташкил этишдан аввал унинг кураш программасини, устави ишлаб чиқариш, турли реформистик ташкилотлар билан алоқани узи-кели узиш, ишчилар сийсий орасига революцион кураш гоисини яна ҳам чуқурроқ олиб кириш зарур эди. В. И. Ленин ўзининг партия I съездининг фаолиятида ана шу назарий, ташкилий ва амалий масалаларни чуқур ва ҳар томонлама ишлаб чиқишга катта аҳамият берди.

В. И. Ленин партияни ташкил этишнинг назарий проблемаларини ишлаб чиқарган, бу масала юзасида экономистлар ва реформистларнинг таълимотларини кескин танқид қилди. В. И. Лениннинг фикрича, партия маҳаллий ташкилотларнинг кенг тармоғига биришган юз минглаб меҳнатқилларнинг хайрихоҳлиги ва қувватлишига асосланган профессионал революционерлардан ташкил томоғи керак. Партия ишчилар сийсийнинг авангарди бўлмоғи, унга раҳбарлик қилмоғи, сийсий курашини бириштармоғи, ташкил этиши ва йўналтириши лозим эди. Лениннинг бу гоилари «Искра» газетаси саҳифаларида эълон қилиниб, революцион ишчилар орасида ёйилди.

Ленин ва унинг яқин сафдошлари бир неча йиллар давомида олиб борган катта гоийий ва ташкилий ишлар РСДРПнинг II съездини тайёрлаш учун шарафли яратиб берди. РСДРПнинг II съезди 1903 йил 30 июлда бошланиб, 23 августга давом этди. Съезд Россиядаги революцион марксизм партиясининг импортунизм ва халқор ревиизионизм, реформизм устидан бўлган галабосини мустаҳкамлади. Съездеда биричи марта партиянинг асосий мақсади — социалистик революцияни амалга ошириш ва пролетариат диктатурасини ўрнатидан иборат эволюцион курсатувчи Программаси қабул қилинди.

Ленин партия Программасига деҳқонлар масаласи юзасида революцион демократик талабларини, миллатларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини ҳақидаги моддаларини ҳам қаъриштига муваффақ бўлган. Съезд пролетариатнинг буржуа демократик революцияси ва социалистик революцияни амалга ошириш жараёнида ўйнаши лозим бўлган ролин, бажариши зарур бўлган вазифаларини ҳам аниқ кўрсатиб берди. Съезд партиянинг Программасидан

сўнг Уставини ҳам қабул қилди.

РСДРПнинг II съезди Совет Иттифоқи Коммунистик партиясини тарихининг бошланғичидир. Рус марксизлари II съездининг олдин ҳам революцион кураш гоиларини ишчилар орасида ёйиш соҳасида катта ишлар қилган бўлсаларда, фақат съезддан кейингина уюшган, ягона ташкилот атрофида биришган сийсий куч сифатида майлота қийилди. В. И. Ленин таъбири билан айтганда «большевизм сийсий фикр оқими сифатида ва сийсий партия сифатида 1903 йилдан бери мавжуддир».

РСДРП II съездида қабул қилинган революцион кураш Программаси ва партиянинг Устави чор Россиясининг мустамлака чека ўлкаси бўлиш Туркистонда ҳам социал-демократик ҳаракат ривожланишида, миллий-озодлик кураши кескинлашишида катта роль ўйнади. Туркистондаги социал-демократик ҳаракат мамлакатда рўй бераётган революцион жараённинг ажралмас тарихий қисми сифатида шаклланди. Маҳаллий сийсий фаолиятнинг марксизм асосида шаклланди. Туркистондаги ишчиларнинг таъсири ва ердани билан биричи навбатда сийсий мухожир рус революционерларнинг раҳбарлигида амалга оширди.

Туркистондаги революцион жараён маълум халқлар империализм зулмига ва феодализмга қарши олиб бораётган курашини ҳам ўз ичига олар эди. Бу курашга таъсир этиш, унга сийсий йўналиш бериш, рус пролетариатининг сийсий кураши билан қиринлаштириш маҳаллий ишчилардан ва партия ташкилотларидан жуда катта сабот, чидам ва таълимотилик маҳорати, пролетариат интернационализми гоиларига содиқ бўлишнинг талаб этар эди.

Туркистонда социал-демократик тўғрақлар ва гуруҳларнинг фаолияти ривожланишида К. А. Молчанов, М. Н. Васильев, С. А. Киселев, Н. А. Веденев, В. Д. Корноуши, Ф. Ф. Фефанов ва бошқаларнинг роли катта бўлди. 1903 йили Туркистонда 59 сийсий мухожир яшар эди. РСДРП II съездининг сўнгги давларда Тошкент ва бошқа шаҳарларда сийсий мухожирларнинг сон яна ҳам ошди. Сийсий мухожирлардан ташқари Туркистонга Р. С. Баранов, А. Г. Зурбов, М. Н. Гуданский, Морозов ва бошқалар келди. Буларнинг фаолияти ҳам маҳаллий социал-демократик гуруҳлар ва тўғрақларнинг иши жонлинишида маълум роль ўйнади. Сийсий мухожирлар Петербург, Москва, социал-демократик ташкилотлар билан боғланган эдилар. Шу тўғрисида

ФАХРЛАНАМАН

Коммунистик партия ташкилотининг 70 йил ўтди. Шу давр мобайнида ленинчи партияимиз турли душман оқимларига қарши курашда чиникиди. Партия раҳбарлигида кўп миллатли халқимиз жаҳонда биричи бўлиб социалистик жамият қурди, саноат, қишлоқ хўжалиги ва халқ хўжалигининг турли тармоқларида жуда улкан галабаларга эришди. Улғу Ватан урушида эса инсониятнинг фашизм хавфидан халос этди.

Совет халқлари бир жон бир тал бўлиб, партия XXIV съезди белгилаб берган Тинчлик программасини оғишмай амалга оширмоқдалар. Партия Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг АҚШ, ГФР ва Францияга қилган азити жаҳонда тинчликни мустаҳкамлаш ишига қўшилган жуда катта ҳисса бўлди. Икки йил ичида айтадиган, 70 йил мобайнида жонанон партияимиз ўз олдида қандай мураккаб вазифа қўймади, ҳаммасини шараф билан бажариб келди.

Менинг партия сафига кирганимга унча вақт бўлгани йўқ. Асбозосилли заводида ишлаб туриб, авиация техникумининг битирдим. Техник-технолог касбини эгаллаганимда заводда слесарлик қилардим. Завод маъмурияти ва партия ташкилоти менга катта ишонч билдирди. 12-цехга мастер этиб тайинланди. Партия халқимиз олдида қўйётган улғувор вазифаларини яқин ангаган цехимиз коллективини ойлани ва икватал тошпиринларини муттасил ортиги билан бажариб келмоқда.

Партияимиз бунёдига келганда бери марксизм-ленинчи гоиларини ҳайъта таъбиқ этмоқда. Бу гоилар замирида тинчлик, ҳамкорлик, ўзаро ердан бажарим масалалар ётади. Мен ана шундай авандар партия аъзоси бўлганимдан фахрланаман.

Тўхтапўлат НОРИМОВ,
ишчи.

ҲАМКОРЛИК САМАРАСИ

РСДРП II съездида ишчи ва деҳқонлар иттифоқи ҳақидаги муҳим масала қўрилди. Бу давр тақозоси эди. Чунки, янги жамият қуриш ва уни мустаҳкамлаш учун ишчи-деҳқон иттифоқимиз муҳим вазифанга амалга ошириб бўлмади эди.

Бу мустаҳкам иттифоқда улғу доҳий В. И. Ленин асос солади ва уни метивдек мустаҳкамлади. Бугунги кунда Уроқ ва Болга иттифоқи янги куч ва янги мазмун касб этди, янги мевалар берди ва бераётди.

Ҳозирги вақтда ҳар бир хўжалиқини ишчи-деҳқон иттифоқи меҳнат самараларини тасаввур қилиш қийин. Бизнинг хўжалиқимиз районда, қолаверса, областда энг йирик, экономикаси юксалган пахтакор совхозлардан бирига айланган. Бунинг боси — ишчи-деҳқонларнинг бир-бирига дўст, содиқ, ҳамкор, фидолор оғанин бўлиб меҳнат қилишларида, янги нараларни қўлга киритишларида, тур. Совхозда ўнга яқин бўлиб ва участка бор. Уларнинг ҳар бирида автогаран, қишлоқ хўжалик машиналари устакониси мавжуд. Совхознинг ҳар бир деҳқони ер «тилни» ҳам, техника «тилни» ҳам жуда яқин билади. Шунинг учун ҳам деҳқон ҳам ер билан тиллашади, ҳам техника билан. Техника хўжалиқимизнинг шахсий мулоти айланган. Деҳқон эса ишчи билан ёнма-ён туриб, ўзининг техника насларини ҳам томонлама ўрганмоқда, уни бойитмоқда, малакасини оширмоқда.

С Ё Е З Д ДЕЛЕГАТИ

Ленин теварағига жишлаган доворак пролетар революционерлар сафиди ўзининг бутун ҳаётини мамлакатимизда, совет Ур-та Сийсий республикаларида социализм тантанасига бағишлаган сиймолар орасида партияимизнинг шонли фарзанди Сергей Иванович Гусевнинг ҳам номи бор.

Сергей Иванович РСДРП Дон комитетининг делегати сифатида партия II съезди ишида Лебедев фамилияси остида фаол қатнашган. У Владимир Ильичнинг съездеда тулган йўлини тўла ва изчиллик билан қўллаб-қувватлади ҳамда 47 марта сўзга чиқди.

С. И. Гусев В. И. Ленин билан биричи марта съезд арафасида танишди. Кейинчалик шу учрашув ҳақида ўз хотираларида бундай деб ёзди: «Съезд очилмаган кун тобора яқинлашар, мен эса хали Женевга келиб етмаган Ленинни ҳамон кўрганми йўқ эди. Съезд очилишидан ўн кунча олдин у билан учрашишга мўъассар бўлдим.

Кунларнинг бирида съезд делегатларидан бир гуруҳмаси Каруш кўчасидан кетаётиб, мулошида Владимир Ильич ва Надежда Константиновна билан учрашиб қолдик... У ҳаммамизга саволлар ёқдириб ташлади. Жавобларимиз охирига етмасдан, унинг қандай бўлишини тушуниб улғурдик. Назаримда, Владимир Ильич бир варақайига бир неча шахмат тахтасида ўйнаб, ҳаммамни мот бўлишига мажбур қилаётгандек эди».

Гусев съездеда сўзлаган нутқларида ленинчи «Искра» газетасининг партия II съездини тайёрлашдаги фаолиятига юксак баҳо берди. «РСДРП деҳқонларга жуда кенг программани тақлиф қилди, — деди у съездеда ўзларини нутқларидан бирида, — Европанинг биронта ҳам сийсий партияси деҳқонларга бундай кенг программа тақлиф қила олган эмас».

Съездеда партия Уставининг биричи моддаси ейниқса қизғин муҳокама қилинди. С. И. Гусев шу масала юзасида Ленин йўлини қўллаб-қувватлади ва маъмур масала юзасида Владимир Ильич билан доимо фикрлашиб турди. Бу ҳақида у шундай ҳикоя қилган эди: «Партия аъзоси деган ташкилча аниқ, лекин партия ташкилоти деган тушуна тарқокор, дедим унга. Ленин бу сўзларимни илтиб олиб, ёнимиздан ўтиб кетавтган делегатлардан биричинг қўлидан ушлаб, ўнга тортиди ва бундай деди: «Мана бун эшитинг, ўртоқ Лебедев нима дегевтганини эшитинг! Ленин менинг сўзларимни тарқокорлади ва менга юзларини тушутири кетди: «Жуда тўғри. Лекин партия ташкилоти тушунасини менда Марказий Комитет белгилайди. Агар Марказий Комитет ташкилотини тасдиқлаган бўлса, бу билан у партия ташкилоти бўлиб қолади».

Сергей Иванович партия Уставининг биричи моддаси юзасидан сўзга чиқиб, Ленин формулировкиса тақлиф этилган Уставда ифодаланган ташкилий планга яқин бўлгани учун, мен унинг томонидан, — деди.

Съезддан сўнг С. И. Гусев Владимир Ильичнинг ва партия Марказий Комитетининг тошпиринига бинован мамлакатининг кўпгина шаҳарларида бўлиб, РСДРП II съездининг яқунлари тўғрисида сўзлаб берди.

Оташин революционер актив фаолияти учун кўп марта таъқиб қилинди.

Большевиклар партияси аъзоларининг бутунроссия рўйхати бланкисиди С. И. Гусев бундай деб ёзди: «Иқтисодий стачкаларда — 53 марта, сийсий стачкаларда — 20 марта, жами 73 марта, ҳар кил сийсий намоишларда — 5 марта, студентлар ҳаракатида 1 марта, яширин тўғрақларда — 19 марта, яширин массовкалар ва митингларда — 73 марта, мейвонларда — 6 марта, куролли қўғонлар ва партизан жангларида — 4 марта, партия конференцияларида — 2 марта, партия съездларида — 4 марта қатнашганман.

Турмада икки йил-у бир ой, маъмурий сурғунда — 6 йил у ой сийсий мухожирликда — 7 йил-у 6 ой бўлганман».

Лекин бу таъқибларнинг ҳаммаси ҳам унинг яқинлашиб келавтган социалистик революция галабасига ишончини сўндирма олмади.

Улғу Октябрь кунларида С. И. Гусев Петроград ҳарбий-революцион комитетининг секретари этиб тайинланди.

Сергей Ивановичнинг Урта Осиёда ишлаган йиллари унинг ҳаётидаги муҳим ва мазмундор даврини ташкил қилади. У 1922 йил февралда В. И. Лениннинг шахсий тошпирини билан Туркистонга келиб, РКП(б) Марказий Комитетини Турбийороси ҳамда Бутуиттифоқ Марказий Ижроа Комитетини ва РСФСР Халқ Комиссарлари Совети Туркистон комиссиясини раис бўлиб ишлади.

У ўзининг бутун куч ва гайратини Коммунистик партия ленинчи миллий сийсийнинг тантанаси учун курашга бағишлади. Унинг таъбуси билан кўпгина ўзақ, тоқик, қоқоқ, қирғиз ва қорақалпоқ ўғил-қизлари партия ва совет ишларига жалб қилинди.

С. И. Гусев бошлиқ РКП(б) Марказий Комитети Урта Осиё бюроси Туркистон ўлкаси халқларини ички ва ташқи душманларга, ейниқса босмақчиларга қарши курашга олтирди.

С. И. Гусев Бухоро ва Ҳоразм Халқ Республикаларининг партия ташкилотларига Совет дохиатини мустаҳкамлашда ҳар томонлама амалий ердан қўростди.

Урта Осиё партия ташкилоти бу даврда халқ хўжалигини ва унинг етаци тармоғи бўлган пахталикни тиклаш ва янада ривожлантириш юзасида катта ишлар қилди.

Кичик бир мақолада оташин ленинчи Сергей Ивановичнинг бой ва кўп қиррели фаолиятини бағишлай ҳикоя қилиш имкони йўқ. Энг муҳими шунки, Сергей Иванович Урта Осиё республикалари, жумладан, Ўзбекистон халқлари хотирада Лениннинг содиқ сафдоши, янги ҳаёт учун толмас кураши сифатида абадий бағишланиб қолди.

Қ. ҲАСАНОВ,
тарих фанлари доктори.

ЯНГИ ЗАМОН ЖАРЧИСИ

Россияда чинакам марксизм ишчилар партиясини барпо этишда ленинчи «Искра» газетаси катта роль ўйнади. «Искра»нинг ҳақиқий сўзлари Туркистон ўлкасининг кенг меҳнатқиллар оmmasи ҳам етиб келди. Тошкентда ва ўланинг бошқа шаҳарларида бу газета 1901 — 1902 йилларда пайдо бўлди.

Ленинчи «Искра» газетасини Тошкент босмахона ва темир йўл ишчилари орасида Россиянинг бошқа шаҳарларида бу ерга яширин революцион фаолияти учун сурғун қилинган социал-демократлар кенг ёйдилар. Улар орасида ишчилардан Н. И. Копцов, В. Д. Корноуши, Бахирев, Ф. Ф. Фефанов ажралиб турдилар. Улар аниқ вақтда ўлкада социал-демократ тўғрақларнинг ташкилотчилари ва Ленин гоиларининг пропагандачилари ҳам эдилар.

Шунинг айтиш кераки, 1902-йилда босмахона ишчиларининг марксизм тўғрисида ишчи улғувисиди давом этди. Ишчилар «Искра»ни ўқиб, Лениннинг жуда кўп мақолаларининг мазмуни ва моҳиятидан хабардор бўлиб турар эдилар.

«Социалистик гоиларини пропаганда қилиш,

— деб ёзди «Искра» газетаси. — Бизнинг полетинда ҳам (бу ўринда Тошкент шаҳри назарда тутилган, — В. Е.) ўнга йўл олмади. Бундан икки йил муқаддам бу ердан ҳеч нарса кутини мумкин эмас эди».

«Искра» газетаси Туркистон социал-демократлари билан алоқа боғлаб, у ердан олинган хабарларни мунтазам эълон қилиб турди. Масалан, 1903 йилнинг 1 февралда «Искра» «Бизнинг темир йўлларимиз қандай қурилмоқда» деган мақола эълон қилди. Тошкент темир йўли қурилиш тўғрисидаги мақолада ишчилар ҳаддан ташқари эксплуатация қилинаётганлиги, уларнинг оғир иш шартини тўғрисида ёзилган эди. 1903 йилнинг 15-майда эса газета саҳифаларида ишчилар, ўқувчилар ва сийсий мухожирлар ўртасида полиция ўтказган тинтувлар ҳақида хабар бошланди.

«Искра» саҳифаларида революцион гоиларининг кенг пропаганда қилиниши ўлкада социал-демократик тўғрақлар сонининг ёшчилиги ва мустаҳкамланишига икнобий таъсир қўрсади. Шу тариқа 1903-йилда дурадгор В. Д. Корноуши темир йўл ишчилари ўртасида иккинчи социал-демократик тўғрақ тузди.

1903 йилда социал-демократлар яли стачка ўтказишга ҳаракат қилишди. Ленин бу ҳаракат бошланмасдан олдинки мустамлака хокимияти томонидан бостирилди.

Туркистондаги биричи социал-демократик раҳбарлар маҳаллий миллат ишчиларини революцион фаолиятга жалб этишга катта эътибор бердилар. Масалан, 1902 йилда Н. И. Копцов бошлиқ тўғрақка босмахона-литография ишчиси Низоимиддин Хўжаев, ишчи Юсуфжон Мусаммуҳамедов ва бошқалар жалб қилинди.

Шундай қилиб РСДРП II съезди арафасида Туркистон социал-демократлари Ленин гоиларини тарқатиш билан бирга, янги типдаги партиянинг биричи ячейкаларини тузишга ҳам киришдилар.

РСДРПнинг навбатдаги иккинчи съезди тўғрисидаги хабар Программа ва РСДРП Марказий Комитетининг энг муҳим резолюциялари илова қилинган ҳолда 1903 йил октябрда эълон қилинди. Ленин Туркистонда яшовчи мухожир революционерлар ўртасида ўтказилган тинтувлар, қамқоқ этиш натижасида бу «хабар» Тошкентда 1904 йилнинг ўрталарида пайдо бўлди.

Шу йилнинг сентябрий ойда Тошкентда эриқлар гимназияси ёнида бу «хабар» кўп янғорда топилиди. Маъмур Программани нашр этиш ва кенг ёйишда Морозов раҳбарлигидаги большевиклар гуруҳмаси ейниқса катта роль ўйнади. «Са-

марқанд» газетасининг ношири ва редактори Морозов 1905 йил ноябрда II Программасини ҳам газета саҳифасида, ҳам айрим ҳолда эълон қилиб, ўлка ишчилари, солдатлари ва меҳнатқилларни ўртасида кенг ёйди.

Большевиклар нолегал нашрлар ёйишга европалик аҳоли билан бирга, маҳаллий миллат меҳнатқилларини ҳам кенг жалб қилдилар. Маъмур маърифатчи Абдулла Авлоний ва унинг ўртоғи Рафиқ Собиров ва бошқалар РСДРП II съездининг Программасини актив пропандага қилдилар. «Ленин биз бу билан қониқиб қолмадик, — деб ёзди А. Авлоний кейинчалик. — Биз рус варақаларини мусулмон босмахоналарида қайта босиб кенг ёй бошладик».

Ўзбекистон меҳнатқиллари РСДРП II съездининг 70 йиллигини муносиб нишонлаб, революцион йўлда бошлаган дадил ва насуур устоаларидан абадий миннатдор эътиқларини назор қилмоқдалар.

В. ЕФИАНОВ,
тарих фанлари кандидати.

